

УДК 784.7(477):78.071.1:373.035

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.155506>

Петро Гушоватий, професор кафедри методики музичного виховання і диригування
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ПІСЕННА СПАДЩИНА КОМПОЗИТОРІВ СТРІЛЕЦЬКОЇ ДОБИ ТА ЇЇ РОЛЬ У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Стаття містить короткий аналіз пісенної спадщини композиторів періоду визвольних змагань українського народу в період 1914 – 1920 років: Михайла Гайворонського, Левка Лепкого та Романа Купчинського. Досліджуючи пласт стрілецьких пісень ми прийшли до висновку, що він нараховує близько 100 творів, вивчення яких має велике значення у вихованні учнівської молоді. Особливо сьогодні, коли в Україні йде війна. Ці пісні виховують почуття патріотизму, навчають поваги до всього національного, зміцнюють віру у добро і справедливість.

Ключові слова: січові стрільці; композитор; співаник; пісня.

Лит. 11.

Petro Hushovatiy, Professor of the Methodology of
Music Education and Conducting Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE SONG HERITAGE OF THE COMPOSERS OF “THE SHOOTING ERA” AND ITS ROLE IN THE NATIONAL PATRIOTIC UPBRINGING OF THE PUPILS’ YOUTH

The article contains a brief analysis of the song inheritance of the composers of the period of liberation struggles of the Ukrainian people in the period 1914 – 1920: Mykhaylo Hayvoronskiy, Levko Lepkiy, and Roman Kupchynskiy.

Investigating the stratum of “shooting songs”, we came to the conclusion that it has about 100 works, the study of which is very important in the upbringing of the student youth, especially today, when there is a war in Ukraine. These songs cultivate a sense of patriotism, teach respect for the entire national, and strengthen faith in goodness and justice.

“A shooting song” arose with the beginning of the Sich movement in Galicia – the emergence of various paramilitary youth societies: “Sich”, “Sokil”, “Plast” and others.

It contributed to the strengthening of the idea of the revival of Ukrainian state independence, the creation of its own troops, and raised the feeling of national devotion of the Galician youth.

Together with the formation of the Ukrainian Sich Shooting Legion (USS), an “Artistic Handful in the Field” is being created – a group of gifted senior men, which included writers, artists, musicians, photographers and other artists. The activities of the “Artist Handful” gave birth to a number of glorious names of composers – the authors of “the shooting songs”: Roman Kupchynskiy, Mykhaylo Hayvoronskiy, Yaroslav Yaroslavenko (Vinckovskiy), Levko Lepkiy, Mykola Kolessa, Julian Nazarka, Nestor Nizhankivskiy, Boris Kudrick, Zinovia Liska and others. But the biggest song inheritance belongs to three – R. Kupchynskiy, L. Lepky, M. Hayvoronskiy. The first attempt to streamline the compositions of these composers belongs to our compatriot V. Podufalom. They are placed in the collections “Povik ne zivyanе”, “Chuesh brate miy”, “Yak z Berezhan do Kadry”.

Describing the songs of the period of the liberation struggle, it should be emphasized that they had a great influence on the work of many composers of Galicia (both professional and amateur), who were indifferent ideas of the national liberation struggle of patriotism, the idea of Ukraine’s independence.

Keywords: sich arrows; a composer; a songbook; a song.

Постановка проблеми. Будуючи незалежну державу, ми сьогодні шукаємо тих чинників, які б допомогли сформувати нашу молодь національно свідомою, патріотично відданою Україні і рідному народові, виховати ті героїчні почуття, які були у наших батьків і дідів. “Головна мета національного виховання, – пише Б. Ступарик, – набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу...” [11, 89]. Одним із таких чинників є

музичне мистецтво, зокрема пісня в її різноманітних жанрових виявах, у даному випадку – стрілецька пісня.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувавши пісенну спадщину композиторів Стрілецької доби, накреслити шляхи використання її на уроках музичного мистецтва у загальноосвітній школі і в позакласній роботі з гуртками художньої самодіяльності, що має велике виховне значення. Саме ці пісні виховують почуття патріотизму, любові до України, народу,

розкривають його героїчне минуле, навчають поваги до всього національного, зміцнюють віру у добро і справедливість.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що українська пісня за змістом, багатством музичної мови, глибиною і різноманітністю переживань, відбитих у ній, красою і мелодійністю посідає одне з перших місць серед пісень народів світу і має великий виховний вплив на душі підростаючого покоління. “Саме вона (пісня) підтримує свідомість національної єдності українського народу, любов до Батьківщини й пошану до себе” [1, 120].

З виникненням Січового руху в Галичині (з організацією різноманітних гімнастичних та спортивно-пожежних напіввійськових товариств молоді: “Січ”, “Сокіл”, “Пласт”) бере свій початок і стрілецька пісня, що мала великий вплив на виховання галицької молоді, гартувала молоде покоління українців в дусі національної відданості та патріотизму, сприяла зміцненню ідеї відродження української державної самостійності і, як її передумови, створення власного війська. “...саме в цих осередках вироблялось і звідси поширювалось замишування до історичних, походових та бойових пісень” [2, 356]. Це покликало до життя видання великої кількості різноманітних – “Січових співаників”, календарів, підручників до вправ тощо.

З допомогою “Пресової квартири” у Львові було розпочато видання місячника “Шляхи”, який став виразником стрілецької ідеології та збірника матеріалів “Червона Калина”. На сторінках цього видання вперше опубліковані публіцистичні статті і матеріали до історії українського стрілецтва. Силами і заходами стрільців був організований український театр, який існував у 1917–1918 роках в Галичині та Східній Україні.

Аналізуючи культурно-просвітницьку діяльність Українського Легіону Січових Стрільців, ми стверджуємо, що це були перші в новітній історії українські військові сили, завдяки яким наче відновилася княжа і козацька боротьба за волю рідного народу. Як зазначав О. Думін, у легіоні “зібрався був цвіт галицько-української інтелігенції, між ними і деякі активні суспільно-політичні діячі” [3, 132]. Тому справедливо стверджує Б. Ступарик, що: “Січовий стрілець – це не випадкове явище в нашій історії, а результат функціонування системи виховання, спрямованої на формування людини, готової до здійснення державницької ідеї, з почуттям високої відповідальності перед своїм народом” [11, 136].

Одночасно з формуванням Легіону Українських Січових Стрільців (УСС)

створюється “Пресова Квартира У.С.С.” і “Артистична горстка в полі” – гурт обдарованих старшин, до якого входили письменники, художники, музиканти, фотографи та інші митці. До обов’язків “Горстки” належало ведення стрілецького літопису, знайомлення з новинами преси, створення своїх друкованих органів. Творча діяльність “Артистичної горстки” народила ряд славних імен композиторів – авторів стрілецьких пісень. Кому невідомі прекрасні мелодії Романа Купчинського, Михайла Гайворонського, Ярослава Ярославенка (Вінцковського), Левка Лепкого, Миколи Колесси, Юліана Назарака, Нестора Нижанківського, Бориса Кудрика, Зиновія Лиська, Василя Безкоровайного, Северина Сапруна, Богдана Вахнянина, які й сьогодні хвилюють своєю духовністю, любов’ю до рідної землі, легкістю та простотою виконання. Тому багато з цих творів стали народними.

Аналізуючи обставини, в яких народжувалася військова пісня взагалі, О. Залеський писав: “Найбільш відповідним часом, для творення пісень воєнного чи військового змісту були війни і воєнні походи, бо вони давали багато тем, розбуджували уяву і нахил до творчості” [4, 9]. Пісня стала невід’ємною часткою душі і побуту Українського Січового Стрільцтва.

Гайворонський Михайло – (15.09.1892 – 11.09.1949). – західноукраїнський композитор, диригент, педагог. 1923 року емігрував за кордон. У зв’язку з цим творчість його недостатньо досліджена і мало відома в Україні. У творчому доробку М. Гайворонського домінує музика для дітей, а також хорові обробки патріотичних, духовних мелодій (йому належать 3 літургії), твори для скрипки, камерні, симфонічні п’єси. Про художню цінність його композицій писали В. Барвінський, Ф. Колесса, Б. Кудрик, З. Лисько, Р. Придаткевич, А. Рудницький, П. Масенко, Ф. Шешко та ін. Найбільш повним виданням про життя і діяльність композитора є монографія В. Витвицького “Михайло Гайворонський” (Нью-Йорк, 1954).

У пропонованій статті зроблена спроба систематизувати вокально-хорові твори М. Гайворонського, виділити найбільш популярні і доступні для широкої молодіжної аудиторії, відомі і маловідомі в Україні, які прийшли до слухачів і виконавців тільки в роки незалежності нашої держави. Це, в основному, твори патріотичної тематики та обробки народних пісень. Серед них чільне місце займають пісні стрілецької доби. До них належать як авторські композиції, так і обробки багатьох популярних народних, козацьких пісень та творів інших авторів-

сучасників. Всього стрілецька музична спадщина композитора нараховує близько 30 пісень.

Перша спроба упорядкування стрілецьких творів М. Гайворонського належить нашому землякові В. Подуфалому у збірці “Повік не зів’яне” [10], яка містить 23 пісні. Протягом усього творчого життя композитор звертався до улюбленої тематики – січового стрілецтва. 1936 року в Нью-Йорку побачили світ три випуски “Стрілецьких пісень” в обробці для хору чоловічого, мішаного та однорідного з посвятою: “Пам’яті Леся Гринішака – диригента хорів УСС”. Тут, крім хорових пісень М. Гайворонського, вміщено стрілецькі пісні Л. Лепкого, Р. Купчинського, а також майстерно виконані обробки народних пісень найбільш популярних серед стрілецтва: “Коло млина”, “Вилітали сизі орли”, “Шумить, гуде дібровонька”, “Курилася доріженька”. Ряд стрілецьких пісень композитора увійшли в відому в’язанку “Стрілецьким шляхом” та “Над Стрипою” (1916).

Лепкий Левко – (7.12.1888 – 28.10.1971) – письменник і композитор, талановитий журналіст і художник, один із засновників видавництва “Червона Калина” (його директор), командир кінноти УСС. Після закінчення воєнних дій співпрацював у музичному видавництві “Сурма”, редагував сатиричний журнал “Будяк” (пізніше “Зиз”). Свої мемуари, фейлетони, статті з історії стрілецтва друкував у різноманітних альманахах, журналах та газетах: “Шляхи”, “Нові шляхи”, “Літопис “Червоної Калини”, “Митуса”, “Вісті з Лугу”, “Тризуб” та ін. Літературні твори підписував власним іменем, або псевдонімами, чи криптонімами.

Будучи командиром кінноти УСС, Л. Лепкий виготував проект, за яким було впроваджено так звану “зубчатку на ковнір” та відзнаки на рукавах для стрілецьких одностроїв, що в 1918 році було прийнято для всієї УГА (Української Галицької Армії). Йому належить (разом з четарем І. Іванцем) введення шапки-мазепинки. 1944 року емігрував з Кракова до США.

Найбільшу популярність Левко Лепкий здобув як автор стрілецьких солоспівів. На сьогоднішній день відомо 23 пісні, написані переважно на власні тексти.

Найбільш відомими серед вокальної спадщини композитора є пісні: “Журавлі”, “Ой, видно село”, “Бо війна війною”, “Маєва нічка”, “Ми йдем вперед”, “Кладочка” та ін. Цікава історія створення “Журавлів” (друга назва “Видиш, брате мій”). Поетичний текст був написаний Б. Лепким (братом композитора) у 1912 році. Спершу мелодію до слів написав Л. Розлуцький. За

твердженням С. Чернецького вона була досить популярна в Галичині. 1913 року він переписав цю пісню, доробивши окремих акомпанемент. “Журавлі” на мелодію Л. Розлуцького були записані на грамплатівку у виконанні В. Коссака. На початку 1914 року С. Чернецький довідався, “що й Левко Лепкий доробив мелодію до сеї поезії свого старшого брата” [8, 37]. Ця мелодія одразу набула широкої популярності. Завдяки своїй щемній мелодійності, простоті й доступності виконання, актуальності змісту, – повного невидимого болю, бездонного жалю, глибокого відчаю, – пісня стала своєрідним національним музичним символом України у всьому світі, де живуть українці. Її співали стрільці як прощальну пісню над могилами полеглих у бою усусувів та воїнів УГА. Вона стала піснею-реквіємом. За словами Я. Михальчишина, виробилася “традиція на галицькій землі, що “Чуєш, брате, мій” співали над відкритими могилами стрільців та воїнів УПА, видатних громадських діячів, заслужених для рідної культури і мистецтва. Співали цю пісню звичайно зведені хори (у Львові “Бандурист”, “Сурма”, “Боян”). Вона звучала величаво, задушевно, зворушливо” [8, 37].

“Журавлі” – стала народною і користується любов’ю і сьогодні. Вона входить до репертуару багатьох як самодіяльних, так і професійних хорових колективів. Найбільш популярні обробки твору зробили К. Стеценко і А. Авдієвський. Хоча до її аранжування зверталися С. Людкевич, М. Гайворонський (1914, 1944), Ф. Колесса (1915), М. Леонтович, О. Кошиць, М. Колесса, Б. Вахнянин, Я. Ярославенко, О. Свешніков, О. Миньківський, Л. Ревуцький та ін. Пісня дала назву українському чоловічому хорові “Журавлі” з Польщі, який успішно гастролював в Україні у 1989 – 1990 роках. Свою неповторну виконавську інтерпретацію даного твору зробили народні артисти України Б. Гмиря та Д. Гнатюк.

Першу спробу систематизації (що стало можливим в роки незалежності нашої держави) вокальної спадщини композитора здійснив В. Подуфалий у збірці “Чуєш, брате, мій” (Тернопіль, 1990), в якій вміщено 22 пісні Л. Лепкого (тільки “Молоді ми” – музика І. Недільського на слова Л. Лепкого). Вивчаючи архівні матеріали, вдалося віднайти відомості про те, що композиторові належить ще два твори на власні слова: “Казав мені курат на сповіді” (1917), і “Від Сяну аж до гір Кавказу” (1918).

Найбільшим виявом глибоких національно-державницьких почувань українського стрілецтва був патріотичний зміст створених стрілецьких пісень. Це було результатом того, “що з усіх

формацій українського війська від 1914 року до кінця другої світової війни, вони були такою формацією, яка дала багатий творчий вклад у ділянку духа, в українську культуру” [10, 126].

Спроба хронологізації пісень періоду визвольних змагань 1914 – 1920 років належить одному з авторів творів стрілецької тематики Р. Купчинському, який переконливо стверджував, що історія стрілецьких пісень надзвичайно цікава і “шкода було б, коли б не була знана широкому загалові”. Редагуючи свого часу “Сурму”, Р. Купчинський до кожного стрілецького твору додавав коротеньку його історію. На сьогоднішній день ця інформація залишилася єдиною для дослідження. Щодо творчості того періоду, то поет згадує: “Стрілецька команда дуже швидко зрозуміла, що стрілецьтво, а з ним і цілий народ потребує воєнних пісень, що без них історія визвольних змагань була б не повна та що треба дати змогу музі підійти до стрільців” [5, 121].

Купчинський Роман (24.09.1894 – 10.11.1976) – поет, композитор, літературний критик. Разом з Л.Лепким пройшов важкими дорогами стрілецької звитяги. Автор популярних творів із стрілецького життя: трилогії “Заметіль”, поеми “Великий день”, “Скоропад”, а також великої кількості поезій. Своє творче кредо висловив у поезії “Ода до пісні”. 1940 року емігрував за кордон.

Пісенна спадщина Р. Купчинського налічує понад 60 творів, які в 1977 році в США були опубліковані у збірці “Ми йдемо в бій”. Найбільш популярними творами композитора є “Човен хитається”, “Як з Бережан до Кадри”, “Зажурились галичанки”, “Накрила нічка”, “Засумуй, трембіто” та інші. Багато з них, завдяки своїй популярності, відомі в радянський час як народні (“Човен хитається”, “Зажурились галичанки”).

1990 року В. Подуфалий зробив спробу систематизації вокальної спадщини Р. Купчинського стрілецької доби. У його співанку “Як з Бережан до Кадри” (Тернопіль, 1990) опубліковано 23 твори композитора з короткою характеристикою їх створення. Відображення ідей визвольної боротьби нашого народу, його прагнення до незалежності властиве творчості Р. Купчинського. його вокальну стрілецьку спадщину доповнили пісні періоду визвольних змагань 1941 – 1945 років. Найбільш популярними серед них можна назвати “Чи то грім гримить” (написана на власний текст 1943 року для дивізії “Галичина”), “Машерують вже повстанці” (написана в Кракові 1941 року для куреня Р. Шухевича-Чупринки) та інші.

Ідеї виховання молоді в дусі патріотизму і національної свідомості були домінуючими в

творчості автора. З цього огляду заслуговують на увагу його пісні, написані для молодіжної організації “Пласт”: “Гей, машерують пластуни” (на власний текст), “Пусти ж мене мати, до табору” (слова М. Підгірянки), “Марш лещата рів” та інші.

Висновки. Підсумовуючи, слід відзначити, що пісенна творчість М. Гайворонського, Л. Лепкого, Р. Купчинського з педагогічного огляду мала велике значення для виховання у дітей та юнацтва Західної України почуття любові до Батьківщини, волелюбності і працьовитості, прививала загальнолюдські моральні якості, впливала на збереження історичної пам’яті та традицій нашого народу.

Пласт стрілецьких пісень ще повністю не досліджений. Але вже сьогодні з упевненістю можна сказати, що він нараховує близько 100 творів, вивчення яких має велике значення у вихованні учнів та молоді сучасної школи. Ці пісні зібрані у ряді співанню в, що побутували в Галичині до 1939 року. Серед них:

- “Співаник У.С.С.” – (Відень, 1918 р., заходом “Артистичної горстки”);
- “Співаник для дітей дошкільного та шкільного віку” – (М. Гайворонський, Львів, 1922 р.);
- “Пісні У.С.С.” – (Львів, 1922 р.);
- “Великий ілюстрований Січовий співаник” – (Коломия, б/р);
- “Альбом Стрілецьких пісень” – (Б. Вахнянин, Львів, 1937 р.);
- “Запорожець” – (Луговий співаник, Львів, 1923 р., М.М. Мельник);
- “Хлопці ж бо то хлопці” – (Львів, 1937 р., Я. Ярославенко);
- “Великий співаник “Червоної калини” – (Львів, 1937 р.).

Автор цих рядків не претендує на повний перелік усіх видань. Окрім вищевказаних збірок багато пісень були вміщені на сторінках різного роду “Календарів”, “Вісників” тощо.

Найбільш повне зібрання стрілецької музичної спадщини видрукуване у “Великому співанику” за редакцією З. Лиська. “В першу чергу, – за словами упорядника, – поміщений у ньому повний збір Стрілецьких пісень, тих свідків минулої слави та змагань і хоч пісні ці й неоднакові своєю музичною вартістю, проте з пієтизму до Стрілецької Спадщини зібрані всі і опрацьовані найкращими сучасними українськими композиторами” [6, 8].

Важко погодитися з думкою З. Лиська про вичерпність переліку пісень (їх у збірнику лише 60), оскільки повністю відсутні твори Я. Ярославенка, деякі М. Майворонського, Л. Лепкого та інших

ПІСЕННА СПАДЩИНА КОМПОЗИТОРІВ СТРІЛЕЦЬКОЇ ДОБИ ТА ЇЇ РОЛЬ У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

авторів. Тому повний перелік стрілецького пісенного надбання потребує ще детального вивчення і аналізу.

Недостатньо досліджена і творчість композиторів – авторів пісень періоду визвольних змагань, серед яких найбільш відомі імена Романа Купчинського – поета, поручника та командира сотні УСС Михайла Гайворонського – диригента, організатора та інспектора духових оркестрів у лавах стрілецтва, Левка Лепкого – одного з організаторів УСС, командира кавалерії, автора стрілецьких одностроїв, письменника, редактора багатьох літературно-мистецьких видань.

Характеризуючи пісні періоду визвольних змагань, треба підкреслити, що вони мали великий вплив на творчість багатьох композиторів Галичини (як професійних, так і самодіяльних), яким були небайдужі ідеї національно-визвольної боротьба патріотизму, ідеї незалежності України. Серед них:

1. Безкоровайний В. – “Народним лицарям” (вірш О. Олеся, 1929 р.), “Не хилайте вниз прапора” (вірш Б. Лепкого 1914 рік) “Засумуй, трембіто” (вірш Р. Купчинського, 1920 р.);

2. Вахнянин Б. – “Заквітчали дівчатонька” (вірш Р. Купчинського), “Ой чого ти зажурився”, “Засумуй, трембіто”;

3. Кишакевич Й. – “Спіть, герої, спіть” (вірш П. Карманського), “До бою” (вірш М. Мурави, 1925 р.), збірник “З днів слави і горя” (1925 р.);

4. Левицький І. – “Де йшли на приступ” (вірш С. Чернецького);

5. Лопатинський Я. – опера “Сон Стрільця” (незакінчена);

6. Нижанківський Н. – “Засумуй, трембіто” (вірш Р. Купчинського).

(До даного переліку ввійшли автори, творчість яких ще вивчена).

Аналізуючи тексти і мелодії стрілецьких пісень, слід зробити висновок, що вони відіграють велику роль у вихованні патріотичних почуттів, любові до рідної землі, до свого народу, його традицій, віри у свободу і незалежність. Вивчення цих творів допомагає формувати у молоді повагу до всього національного, гордість за наш народ. Поетичний текст пісень періоду визвольних змагань має актуальний, гостросоціальний характер. Мелодії співзвучні з народними. Тому стає зрозумілим той величезний вплив, який мають стрілецькі пісні на інтелектуальний розвиток особистості. Через силу цього впливу на почуття і розум слухачів вони знаходять емоційний відгук і розуміння.

Отже, стрілецькі пісні містять у собі великий виховний потенціал. Тому сьогодні, коли в Україні

йде війна, відроджується справжня історія пісенної культури нашого народу, коли зміцнюються національні Збройні Сили, покликані вірно служити народові України, використання їх повинно посісти належне місце у програмах усіх загальноосвітніх шкіл та інших виховних закладів, а також у репертуарах мистецьких колективів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. / Г.Ващенко. – Полтава: Полтавський вісник, 1994. – С.120.

2. Витвицький В. Стрілецька пісня / В.Витвицький // За волю України. – Нью-Йорк, 1967. – С.356.

3. Думін О. Історія Легіону У.С.С. / О.Думін. – Львів: Червона калина, 1936. – С.132.

4. Залеський О. До історії пісень УСС / О. Залеський // Вісті братства колишніх вояків І УД УНА. – 1954. – ч.9-10. – С.9.

5. Купчинський Р. Стрілецька пісня / Р.Купчинський // Стрілецька голгофа. – Львів: Каменярь, 1992. – С.121.

6. Лисько З. Великий співаник “Червоної Калини” / З.Лисько. – Львів, 1937. – С.1–8.

7. Литвин М., Історія галицького стрілецтва / М.Литвин, К.Науменко – Львів, 1990. – С.12.

8. Михальчишин Я. З музикою крізь життя / Я.Михальчишин. – Львів: Каменярь, 1982. – С.37.

9. Подуфалій В. Повік не зів'яне: співаник / В.Подуфалій. – Тернопіль, 1990. – 86с.

10. Салига Т. Стрілецька голгофа / Т.Салига. – Львів: Каменярь. 1992. – С.126.

11. Ступарик Б. Національна школа: витоки, становлення / Б.Ступарик – К., 1998. – С.89, 136.

REFERENCES

1. Vashchenko, H. (1994). *Vykhovnyi ideal* [An educational ideal]. Poltava: Poltavskiy visnyk, p.120.[in Ukrainian].

2. Vytvyttskyi, V. (1967). *Striletska pisnia* [Shooting song]. *For the freedom of Ukraine*. Niu-York, p.356. [in Ukrainian].

3. Dumin, O. (1936). *Istoriia Lehionu U.S.S.* [History of the Ukrainian Legion of Sich Archers]. Lviv: Chervona kalyna, p.132. [in Ukrainian].

4. Zaleskyi, O. (1954). *Do istorii pisen USS* [To the history of the songs of Ukrainian Legion of Sich Archers]. *Visti bratstva kolyshnykh voiakiv I UD UNA*, part. 9 – 10, p.9. [in Ukrainian].

5. Kupchynskiy, R. (1992). *Striletska pisnia* [Shooting song]. *Sagittarius Golgotha*. Lviv: Kameniar, p.121. [in Ukrainian].

6. Lysko, Z. (1937). *Velykyi spivanyk “Chervonoi Kalyny”* [Great singer of “Red guelder rose”]. Lviv, pp.1–8. [in Ukrainian].

7. Lytvyn, M. & Naumenko, K. (1990). *Istoriia halytskoho striletstva* [The history of Galician shooting]. Lviv, p.12. [in Ukrainian].
8. Mykhalchyshyn, Ya. (1982). *Z muzykoiu kriz zhyttia* [With music through life]. Lviv: Kameniar, p.37. [in Ukrainian].
9. Podufalyi, V. (1990). *Povik ne ziviane: spivanyk* [The age is not fading: the book of songs]. Ternopil, 86 p. [in Ukrainian].
10. Salyha, T. (1992). *Striletska holhofa* [Sagittarius Golgotha]. Lviv: Kameniar, p.126. [in Ukrainian].
11. Stuparyk, B. (1998). *Natsionalna shkola: vytoky, stanovlennia* [National School: Origins, Becoming]. Kyiv, pp.89,136. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.11.2018

УДК 792.028

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.155507>

Алла Медведєва, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри тележурналістики та майстерності актора факультету кіно і телебачення Київського національного університету культури і мистецтв

ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ АНАЛІЗУ СЦЕНІЧНОГО ОБРАЗУ АКТОРА

Стаття розкриває теоретичні концепції з проблеми аналізу сценічного образу в процесі професійної підготовки актора. Виявлено, що досліджене питання набуває актуальності, як системи з основними інтегральними елементами, якими повинен володіти актор на сцені. Проведено аналіз теоретичних праць вітчизняних науковців, який свідчить, що у контексті дослідження розглянуте питання є актуальним та вагомим щодо висвітленого поняття. Можна відзначити актуальність цієї проблематики у переломленні до проблем сценічного мистецтва актора ці питання залишаються важливими в усі періоди історичного розвитку.

Ключові слова: актор; сценічний образ; творчість; мистецтво; маска.

Лит. 5.

Alla Medvedyeva, Ph.D.(Arts Studies), Associate Professor of the Television Journalism and Acting Department, Faculty of Film and Television Kyiv National University of Culture and Arts

THEORETICAL CONCEPTS OF ANALYSIS OF THE STAGE IMAGE OF THE ACTOR

The article reveals the theoretical concepts on the problem of analyzing the stage image in the process of the actor's professional training. It was found that the investigated issue becomes actuality, as systems with main integral elements, which should possess the actor on the stage. The analysis of the theoretical works of domestic scientists was conducted, that testifies that in the context of the research the considered issue is relevant and important in relation to disclosure concept. It has been found out that the actor as a cultural phenomenon is a topic that goes beyond theatre studies and art studies. It needs a philosophical-aesthetic, general psychological and cultural-historical consideration. The formation of an actor is impossible without taking into account the socio-cultural factors, in particular such as social needs, ideology, aesthetic values, and norms of social behavior. In certain historical conditions of the existence of art they form as methods of artistic activity, and standards of perception and personal installations of the artist. Thus, the complex study of the actor's personality, the essence of his social and psychological characteristics, and his understanding of the phenomenon of human culture are topical issues of modern theatre studies and cultural studies. In respect of the problem of the actor's stage art, these issues remain important in all periods of historical development.

It is possible to note the relevance of this theme in the reversal of the problems of the actor's stage art, these issues remain important in all periods of historical development.

Keywords: an actor; stage image; creativity; art; a mask.

Постановка проблеми. Сучасна теорія сценічного мистецтва потребує пошуку концепцій, за допомогою яких акторську творчість у театрі і на естраді можна було б обґрунтувати фундаментально, та менш метафорично. Один з можливих, і на наш погляд, перспективних шляхів такого пошуку – об'єктивний аналіз сценічного образу як системи, основними “інтегральними” елементами якої є сам актор – людина, яка володіє волею до гри,

здатна увияти запропоновану їй ситуацію і за участі глядача діяти в цій ситуації і особлива, тільки на сцені існуюча реальність – роль. Різні модифікації цієї системи залежать від того, що являє собою актор, якою є його роль і як побудований зв'язок між елементами системи, тобто якою є її структура.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Найвні наукові праці посідають вагомe місце в теорії й історії світового західноєвропейського,